

NUORET, PERHEVÄKIVALTA JA RODULLISTAVA KONTROLLI – TARKASTELUSSA RIKOSILMOITUKSET PERHEENJÄSENEEN JA SUKULAISEN TEKEMISTÄ PAHOINPITELYISTÄ¹

Päivi Honkatukia: *YTT, dosentti, professori (nuorisotutkimus), Tampereen yliopiston Yhteiskuntatieteiden tiedekunta*

Martta Myllylä: *VTM, tutkija, Nuorisotutkimusverkosto*

paivi.honkatukia@uta.fi, martta.myllyla@nuorisotutkimus.fi

Janus vol. 26 (3) 2018, 187–207

Janus

Tiivistelmä

Artikkelissa analysoidaan poliisin kirjauksia nuorten kokemasta perheväkivallasta ”rodun” ja sukupuolen näkökulmasta. Aineistona ovat vuoden 2013 rikosilmoitukset, joissa 15–20-vuotiaan nuoren epäillään joutuneen perheenjäsenen tai sukulaisen tekemän pahoinpitelyn uhriksi (n=562). Tällainen väkivalta kohdistuu useammin tyttöihin kuin poikiin ja sitä kuvataan usein riitelynä arkisista asioista. Artikkelissa analysoidaan tarkemmin ilmoituksia, joissa väkivaltaa perustellaan rajoittamisella tai kasvattamisella (n=83). Nämä perustelut ovat suhteellisesti yleisempiä maahanmuuttajataustaisia nuoria koskevissa ilmoituksissa. Kuvauksista identifioidaan rodullistetun taustan mukaista vaihtelevuutta sekä yhteisiä piirteitä. Vakavalla väkivallalla uhkaamisesta kerrotaan useammin maahanmuuttajataustaisten tyttöjen ilmoituksissa. Suomessa syntyneiden Suomen kansalaisten ilmoituksissa taas tulevat esiin alkoholi ja kasvatuskriisit väkivaltaan liittyvinä seikkoina. Artikkelissa pohditaan, miten väkivaltaan liittyviä kulttuurisia käsityksiä voidaan tunnistaa uusintamatta rodullistavia tulkintoja.

JOHDANTO

Maahanmuuttajayhteisöissä tapahtuvaa perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa pidetään vakavana ja kasvavana ongelmana länsimaissa (Bredal 2014; Manier 2011; Hansen ym. 2016; Keskinen 2009a, 2009b). Usein se ymmärretään länsimaaisesta perheväkivallasta poikkeavaksi ilmiöksi (de los Reyes 2003). Sen taustalla nähdään kulttuurisia syitä, kuten perheen kunnian puolustaminen, avioliittoon pakottaminen, nuorten tyttöjen neitsyyden varjelu tai väkivallan käyttö kasvatuksen välineenä. Usein tällaiset väkivallan perustelut liitetään muslimitaustaisiin, Lähi-idästä, Etelä-Euroopasta tai Afrikan maista muuttaneisiin ihmisiin. Sen sijaan länsimaissa perheväkivallan ajatellaan johtuvan

enimmäkseen yksilöllisistä syistä, kuten mielenterveys- tai päihdeongelmista. (Bredal 2014, 135–136; Hiitola 2015, 128–132; Honkatukia & Keskinen 2018.)

Kulttuurilla on kiistatta vaikutusta väkivallan kokemiseen, tekemiseen ja tulkitsemiseen. Eri maissa perheväkivaltaan suhtaudutaan virallisestikin eri tavoin². Silti ajatus länsimaisen ja sen ulkopuolisissa maissa ja kulttuureissa tapahtuvan väkivallan mieltämistä toisistaan poikkeaviksi voi piilottaa väkivallan eri muotojen laajan kirjon molemmissa konteksteissa. Se voi myös johtaa toisenlaisiksi määriteltyjen ihmisten kokeman väkivallan tulkitsemiseen ensisijaisesti kulttuuristavan selitystavan kautta, mitä on yksi rodul-

listamisen muoto (Bredal 2014, 147). Näissä selitystavoissa elävät stereotyyppiset ja sukupuolistetut maahanmuuttajien kulttuuriset figuurit, jotka esittävät naiset ja tytöt patriarkaalisen kulttuurin uhreina, miehet taas patriarkaalisiin ja vaarallisina väkivallan tekijöinä (Huttunen 2004, 139–140, 146). Tällaiset selitykset ja figuurit ovat osa kansallisen kuulumisen hierarkisoivia määrittelyjä, jotka tuottavat kuvaa länsimaiden ulkopuolisista ihmisistä primitiivisinä ja kehittymättöminä (Keskinen ym. 2015; Seikkula 2015, 21–22).

Tarkastelemme artikkelissa väkivallan hahmottamista länsimaisena ja siitä poikkeavana analysoimalla nuorten perhesuhteissaan kokemaan väkivaltaa, joka on tullut poliisiviranomaisten tietoon. Artikkelit keskittyvät nuoriin, sillä rodullistettujen vähemmistöryhmien nuorilla on erityinen asema väkivaltaa koskevissa keskusteluissa. Kaikkien nuorten ajatellaan olevan jossain määrin riskialttiissa kehitysvaiheessa, jossa rakennetaan omaa, vanhemmista osin irrallista identiteettiä (Côté 2014). Maahanmuuttajataustaisten ja muiden rodullistettujen vähemmistöjen nuorten mielletään lisäksi joutuvan kokemaan kulttuurista ristipainetta vanhempiensa edustaman ja valtakulttuurin välissä, minkä tulkitaan vaikeuttavan ja rajoittavan heidän elämänsä monin tavoin (Seikkula 2015, 24). Tämä huoli on usein sukupuolistunutta: siinä missä muslimitaustaisten tyttöjen nähdään olevan perheidensä ja yhteisöjensä alistamia, nuorten muslimipoikien pelätään ajautuvan perheen kontrollin ulottumattomiin, radikalisoituvan ja osallistuvan terroristiseen toimintaan. (Honkasalo 2013; Maira 2009, 16–17.)

Analysoimme pahoinpitelyistä kirjattuja rikosilmoituksia. Ne ovat syntyneet suomalaisen, miesvaltaisen kontrolli-instituution kohdattua eritaustaisia nuoria ja heidän perheitään tilanteissa, joissa nuoren epäillään joutuneen perheenjäsenensä tekemän väkivallan kohteeksi. Vuosittain tällaisesta väkivallasta kirjataan satoja rikosilmoituksia, vaikka valtaosa jääkin piilorikollisuudeksi (Fagerlund ym. 2014). Tutkimme rikosilmoituksia vertaamalla ilmi tulleen väkivallan piirteitä sukupuolistuneiden ja rodullistettujen kategorioiden välillä (Suomessa syntyneet Suomen kansalaiset ja maahanmuuttajataustaiset tytöt ja pojat). Samaan aikaan tarkkailemme, miten sukupuoli ja rotu kirjataan ilmoituksiin.

Feministisen rasismintutkimuksen inspiroimana käytämme artikkelissa rodun käsitettä viittaamaan kansallisuuden, kansalaisuuden ja etnisyyden määrittämiin hierarkkisiin aseisiin yhteiskunnassa. Käsitteellä rodullistaminen viittaamme prosesseihin, käytäntöihin ja jatkuvan neuvottelun alaisiin merkityksiin, joiden kautta ihmisiä ryhmitellään ihonvärin tai (oletetun) kulttuurisen taustan perusteella (Phoenix & Pattynama 2006; Keskinen ym. 2015, 4). Myös sukupuolta määritellään väkivaltaan liittyvissä puuttumiskäytännöissä, joita tässä artikkelissa tarkastellaan (Niemi ym. 2017; Hiitola 2015; Kotanen 2013). Käsitteet rodusta ja sukupuolesta risteävät ja kietoutuvat muihin historiallisesti rakentuneisiin eroihin ja hierarkioihin. Seuraavassa teemme katsauksen näihin tutkimuskeskusteluihin erityisesti väkivaltatutkimuksen kentällä ja tarkennamme omat tutkimuskysymyksemme.

VÄKIVALTA JA RODULLISTAVA KONTROLLI

Keskustelu kunniaan liittyvästä väkivallasta on yksi esimerkki siitä, miten rodullistettujen vähemmistöryhmien kokemaa perheväkivaltaa tehdään ongelmalliseksi eri tavalla kuin länsimaissa tyypilliseksi mielletty väkivalta (Keskinen 2009a; Bredal 2014; Hiitola 2015, 128; Hansen ym. 2016; Kyllönen-Saarnio & Nurmi 2005). Kunniaan liittyvää väkivaltaa jäsennetään politiikkaohjelmissa ja julkisissa keskusteluissa usein suomalaisen väkivallan vastakohtana (Hong 2014). Siinä missä tavallinen, valtaväestön piirissä tapahtuva perheväkivalta ymmärretään yhden henkilön tekemäksi impulsiiviseksi teoksi, kunniaan liittyvä väkivalta tulkitaan tietyissä kulttuureissa hyväksytyksi tavaksi kontrolloida tyttöjen ja naisten seksuaalisuutta tai puolustaa perheen kunniaa. Tapahtumia voidaan selittää ”kunnia-kulttuurilla” (esim. Kohtaaminen ja dialogi... 2016).

Kunniaväkivalta-keskustelu tekee maa-hanmuuttajaperheistä ongelman olettamalla naisten ja tyttöjen olevan alisteisia miesten patriarkaaliselle ja yhteisölliselle (väki)vallalle, jonka ylläpitämiseen perheidensä kontrolloimiksi oletettujen naisten ja tyttöjen ajatellaan voivan itsekin osallistua (Rajas 2015, 50; Seikkula 2015, 24). Myös niin kutsuttua kuritusväkivaltaa (Heinonen 2016) pidetään toisinaan kulttuurista johtuvana käytäntönä. Rodullistettuihin vähemmistöihin kuuluvia vanhempia saatetaan pitää ankarina kasvattajina, joiden keinovalikoimaan väkivallan ajatellaan itsestään selvästi kuuluvan.

Emme kiistä, etteikö väkivaltaa voida oikeuttaa kulttuurisesti. Pidämme

kuitenkin aiheellisena tutkijoiden esittämää huolta siitä, että kaavamainen ymmärrys kulttuurisesti perustellusta väkivallasta voi piilottaa väkivallan monimuotoisuutta ja leimata joitakin yhteisöjä takapajuisiksi, barbaarisiksi ja naisia alistaviksi (mm. Keskinen 2009a, 2009b). Rikosoikeudellisessa kontekstissa voimakas väkivallan kulttuuristen syiden korostaminen voi synnyttää rodullistetun aseman perusteella eriytettyä kontrollia (Bredal 2014, 136). Esimerkiksi Tanskassa poliisi on velvoitettu ilmoittamaan tietoonsa saamat epäilyt kunniaan liittyvästä väkivallasta niitä arvioivalle erityisyksikölle ja ”toisenlaiselle” väkivallalle on omanlaisiaan prosesseja myös muissa Pohjoismaissa sekä muun muassa Isossa-Britanniassa (mt., 141–142; Hansen ym. 2016, 148). Ongelmana tässä on kunniaan liittyvän väkivallan käsitteen epämääräisyys ja riski siitä, että väkivaltaa voidaan nimetä tällaiseksi pelkästään rodullistetun taustan perusteella. Suomessa kunniaväkivalta on hiljattain nimetty viharikoksiin laskettavaksi erityiseksi väkivallan muodoksi (Tihveräinen 2016, 7).

Rikosilmoitusten kirjaaminen on osa poliisin harjoittamaa virallista kontrollia, jonka tarkoituksena on valvoa lakiin perustuvalla mandaatilla poikkeavina, ongelmallisina tai uhkaavina pidettyjä ihmisiä ja käyttäytymismuotoja sekä puuttua niihin (Cohen 1985, 1). Kontrollia määrittävät paitsi lainsäädäntö myös sosiaalisista ongelmista, kuten väkivallasta käytävä keskustelu sekä siihen puuttumista koskeva ”arkinen järjestyminen” (Rajas 2015, 47), jossa voidaan hyödyntää ja uusintaa kulttuuristavia puhetapoja. Poliisi on mukana yhteistyöverkostoissa, joissa käsitellään sosiaalisia ongelmia, kuten väkivaltaa maa-

hanmuuttajayhteisöissä (Hansen ym. 2016, 145–146; Laasala 2016; Holm 2009). Verkostoitumisella sekä yhteisillä keskusteluilla ja jäsennyksillä voi olla vaikutusta poliisin harjoittamaan viralliseen kontrolliin (Cohen 1985).

Rodullistettujen vähemmistöjen ongelmia pyritään ratkomaan usein yhteistyössä yhteisöjen kanssa. Tällaista työtä tekevät niin kansalaisjärjestöt kuin viranomaiset, usein verkostomaisesti (esim. Vanhanen 2018). Tavoitteena on rakentaa luottamusta ja hyviä suhteita maahanmuuttajayhteisöihin, missä usein onnistutaan. Samalla työhön on havaittu liittyvän ongelmallisia piirteitä, kuten lähisuhdeväkivallan kulttuuristamista. Marion Manier (2011, 313) kirjoittaa, että hänen tutkimiaan hankkeita ja verkostoja leimasi puhe laajalle levinneestä väkivallasta ja naisten elinolosuhteiden jatkuvasta heikentymisestä maahanmuuttajayhteisöissä. Hankkeiden perimmäisten tarkoituksien on epäilty toisinaan liittyvän muslimiyhteisöjen sitouttamiseen liittolaisiksi terrorismin ja väkivaltaisen ekstremismin ehkäisemiseen. Tällaisten käytäntöjen on arvioitu enemmänkin demonisoidun yhteisöjä kuin auttavan väkivallasta kärsiviä tyttöjä ja naisia. (Wilson & Roy 2011, 297–301) Kriittisimmissä puheenvuoroissa väkivaltatyö itsessään nähdään symbolisen väkivallan muotona (Manier 2011, 307–316).

Monet väkivaltatyötä tekevistä järjestöistä saavat merkittävän osan rahoituksestaan julkisista lähteistä. Rahoituksesta kilpaillessaan järjestöt joutuvat tuottamaan kuvaa kohderyhmistään haavoittuvina ja pahenevista ongelmista kärsivinä (Cohen 1985, 170). Rodullistettuja vähemmistöjä koskien tästä on

puhuttu sosiaalisten ongelmien järjestöitymisestä (*NGOization*) (Tervonen & Enache 2017, 8) tai maahanmuuttajia koskevan kurjuusdiskurssin uusintamisena (Vesterberg 2016). Pyrkimykset auttaa yhteisöjä voivatkin päätyä vahvistamaan rodullistettuja ongelmakategorisoiteja, erontekoa ja puuttumisen tarvetta, kuten käsitystä tietynlaisen väkivallan hyväksyttävyydestä ja yleisyydestä tietyissä yhteisöissä. Riskinä on sortua ”vaaralliseen oikopolkuun”, jossa maahanmuuttajanaisten tai -tyttöjen auttamispyrkimykset päätyvät uusintamaan kolonialistisia mielikuvia rodullistetuista vähemmistöistä epätasaroisina ja patriarkaalisina yhteisöinä (Järviö 2015, 15).

Julkisen keskustelun ja yhteistyöverkostojen kautta edellä kuvatun kaltaiset väkivallan rodullistetut jäsennykset voivat löytää tiensä poliisi-instituutioon. Viime vuosikymmeninä kriminologisessa tutkimuksessa on hyödynnetty hallinnan analytiikan käsitteistöä ja lähestymistapoja analysoitaessa sitä, miten erilaiset institutionaalisen kontrollin muodot laajenevat, liittoutuvat ja sekoittuvat toisiinsa yhä tiiviimmin (mm. Cohen 1985; Wacquant 2009). On puhuttu vahvistuvista kontrollin verkostoista, joissa epävirallinen ja pehmeä kontrolli yhdistyy kovaan rikosoikeudelliseen kontrolliin, tai siitä, miten terveydenhoito, koulut, järjestöt ja kontrolliviranomaiset muodostavat tiivistyvän verkon, jossa auttaminen, hyvinvoinnin edistäminen ja rikosoikeudellinen kontrolli kietoutuvat ja vaikuttavat toisiinsa (Gelsthorpe 2010, 382.) Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että samaan aikaan kun kunniaan liittyvää väkivaltaa pyritään ehkäisemään ennalta, on keskusteltu siitä, pitäisikö

kunniaan liittyvään väkivaltaan puuttua jämäkämmin myös rikosoikeudellisten keinojen, kuten kriminalisointien avulla (esim. Hansen 2016, 162; Hong 2014). Tämä hallinnan eri muotojen yhteenkietoutuminen voi vahvistaa paitsi länsimaisen ja kunniakulttuuriin liittyvän väkivallan välistä erottelua, myös ihmisten jaottelua tasa-arvoisiin meihin ja epätasa-arvosta kärsiviin muihin heidän rodullistetun asemansa perusteella (Honkatukia & Keskinen 2018; Honkasalo 2011).

TUTKIMUSKYSYMYKSET, AINEISTO JA MENETELMÄT

Osallistumme edellä kuvattuun keskusteluun tutkimalla, määrittääkö rotu väkivallan kuvaamista nuorten kokemaa perheväkivaltaa koskevissa rikosilmoituksissa. Rikosilmoitukset kertovat paitsi poliisin tietoon tulleesta väkivallasta (faktanäkökulma) myös siitä, miten sukupuoli ja rotua jatkuvasti merkityksellistetään väkivallasta puhuttaessa. Analysoimme yhden kalenterivuoden aikana kirjoitettuja rikosilmoituksia kysyen, miten rotu ja sukupuoli tulevat ilmi rikosilmoituksissa. Vastamme seuraaviin kysymyksiin:

- Millaisin käsittein ja sanavalinnoin poliisi kuvaa rotua rikosilmoituksissa?
- Perustellaanko rodullistettujen vähemmistöryhmien nuorten kokemaa väkivaltaa rikosilmoituksissa eri tavalla kuin suomalaisiksi luokiteltujen nuorten kokemaa väkivaltaa – erityisesti silloin, kun puhutaan kasvatuksesta ja kontrollista, joiden nähdään usein selittävän vä-

kivaltaa rodullistettujen vähemmistöryhmien piirissä?

- Miten sukupuoli määrittää aineistossa mahdollisesti esiintyviä rodullistettuja kuvauksia väkivallasta?

Tutkimuksen aineistona ovat 15–20-vuotiaisiin nuoriin vuonna 2013 kohdistuneista lievistä, perusmuotoisista ja törkeistä pahoinpitelyistä kirjatut rikosilmoitukset, joiden tekijänä on vanhempi tai muu sukulainen (N=562)³. Ilmoitukset on poimittu käsin kaikkien samaa ikäryhmää koskevien pahoinpitelyistä tehtyjen ilmoitusten joukosta (N=5992), jotka toimitettiin tutkijoille poliisin sähköisestä järjestelmästä tehtynä poimintana⁴. Ilmoituksen tekstiosaa koostuu lyhyestä tiivistelmästä sekä pidemmästä selosteosasta, jossa on kuvaus tapahtumien kulusta sekä usein esituttuun liittyviä merkintöjä ja joskus tutkinnan päättymistieto. Ilmoitukseen on myös liitetty ilmoitusnumero sekä uhrin syntymäaika, syntymämaa ja kansalaisuus.

Rikosilmoitus on poliisitutkinnan väline, eikä sitä ole tarkoitettu julkiseksi asiakirjaksi. Silti rikoslain väkivaltaa koskevat määritelmät ohjaavat kirjaamista, kun poliisit vertaavat tapahtumien vastaavuutta rikosten tunnusmerkistöjen kanssa (Ruuskanen 2006; Honkatukia 2001; Hiitola 2015, 74–76). Myös vallitsevia käsityksiä esimerkiksi väkivallasta ja sen syistä voidaan hyödyntää enemmän tai vähemmän tietoisesti tapahtumia kuvattaessa.

Analysoimme rikosilmoituksia vertailevasti – sekä määrällisesti että laadullisesti. Vertaamme nuorten kokemaa väkivaltaa uhrin⁵ syntymämaan ja kansalaisuuden mukaan muodos-

tettujen ryhmien välillä. Rodullistettuihin vähemmistöihin kategorisoiduiksi määrittelimme nuoret, joiden kansalaisuus ja syntymämaa tai toinen niistä on muu kuin Suomi⁶. Heitä koskee 13% (N=73) ilmoituksista, kun taas vertailtavaan ryhmään kuuluvia Suomessa syntyneitä Suomen kansalaisia on 87% (N=489) uhreista (jatkossa nimitämme tätä ryhmää yksinkertaisuuden vuoksi suomalaisiksi).

Uhreilla oli kaikkiaan 33 eri syntymämaata tai kansalaisuutta. Yleisimmät Suomen jälkeen olivat Irak (n=9), Venäjä (n=8), Viro (n=7), Ruotsi (n=6) ja Kongon demokraattinen tasavalta (n=5). Muita syntymämaita ja/tai kansalaisuuksia oli vain yksittäisillä uhreilla. Esimerkiksi kunniaan liittyvän väkivallan ei kuitenkaan ajatella koskevan

samalla tavalla kaikkia maahanmuuttajia, vaan sen kulttuurinen tausta paikannetaan länsimaiden ulkopuolelle (Lidman 2015, 197). Tarkennammekin maahanmuuttajataustan mukaista tarkastelua jakamalla nuoret syntymämaan ja kansalaisuuden mukaan kolmeen ryhmään⁷. Ensimmäisen ryhmän muodostavat Suomessa syntyneet Suomen kansalaiset. Toiseen ryhmään kuuluvat Suomen lähialueilla, eli Ruotsissa, Venäjällä tai Baltian maissa syntyneet tai näiden kansalaiset⁸. Kolmannen ryhmän muodostavat uhrin, joiden tausta on kunniaväkivallan ja ruumiillisen kuritusväkivallan riskialueiksi usein miellettyillä alueilla. Tähän ryhmään luokiteltiin Itä- ja Etelä-Euroopassa, Afrikassa, Aasiassa, Etelä-Amerikassa ja Lähi-idässä syntyneet tai näiden valtioiden kansalaiset. Uhrien maaryhmittäi-

Taulukko 1. Vanhemman tai muun sukulaisen tekemän pahoinpitelyn 15–20-vuotiaiden uhrien syntymämaa ja/tai kansalaisuus maaryhmittäin vuoden 2013 rikosilmoituksissa.

	%	N
Suomi	87,0	489
Lähialueet (Ruotsi, Venäjä, Baltia)	3,7	21
Itä- ja Etelä- Eurooppa, Lähi-itä, Afrikka, Aasia, Etelä-Amerikka	9,3	52
Yhteensä	100	562

nen jakauma on esitetty taulukossa 1. Tilastollinen analyysi on kuvailevaa uhrien syntymämaan ja kansalaisuuden mukaisten ryhmien välisten erojen tarkastelua. Kyseessä on kokonaistutkimus, jolloin aineisto kattaa kaikki tarkasteltavaa vuotta koskevat ilmoitukset. Vaikka tilastollinen testaaminen ei ole yleistettävyyden kannalta välttämätöntä, käytämme khiin neliö -testiä havaitujen erojen painavuuden arviointiin.

Laadullinen analyysi on yhdistelmä teemaattista analyysia, luokittelua ja lähilukua. Tarkkailimme ensinnäkin sitä, miten uskonnosta, kulttuurista ja rodusta kirjoitetaan. Erotimme perheväkivalaksi luokitelluista rikosilmoituksista tarkempaan tarkasteluun eksplisiittisiä ilmaisuja näistä aiheista sisältäneet ilmoitukset. Toiseksi etsimme rikosilmoituksissa esiintyviä perusteluja sille, miksi väkivaltaa on käytetty (ks. myös Heinonen 2016). Aineistosta löytyi kuvauksia rikosten perusteluista, sillä poliisin tehtävänä esitutkinnassa on selvittää teon, sen olosuhteiden ja tekijän lisäksi teon motiivi, vaikka motiiveja ei - rasistista motiivia lukuun ottamatta - tilastoida erikseen (Holm 2009, 139, 147). Aineiston alustavan luennan perusteella pahoinpitelyiden yleisimmiksi taustoiksi hahmottuivat arkisista asioista, kuten kotitöistä tai ruokailuajoista riitely, väkivallan esittäminen kasvattamisen välineenä sekä nuoren kontrolloiva rajoittaminen. Luokittelimme ilmoitukset eri ryhmiin sen perusteella, miten väkivallan syytä tulkintamme mukaan vahvimmin kuvattiin.

Tarkastelimme luokiteltuja ilmoituksia sekä määrällisesti vertaillen sukupuolen ja rodullistetun taustan mukaisissa ryhmässä että lähilukien (Järviö 2015, 9).

Olimme kiinnostuneita siitä, millaisia rodullistettuja merkityksiä ilmoituksissa rakentuu erityisesti silloin, kun väkivaltaa perusteltiin kasvattamisella tai kontrolloinnilla. Suhteellisesta harvinaisuudesta huolimatta valitsimme nämä perustelut lähempään tarkasteluun, koska rodullistavissa tulkinnoissa niiden ajatellaan usein selittävän rodullistettujen vähemmistöjen piirissä tapahtuvaa väkivaltaa (Hiitola 2015, 128–132). Lähilukemisessa tärkeä elementti oli rodullistettujen ryhmien ja sukupuolen mukainen vertailu: kiinnitimme huomiota käytettyihin sanavalintoihin ja merkityksiin, niiden yhteisiin piirteisiin ja eroihin. Vertailevassa asetelmassamme otimme huomioon myös sen, mistä ei kirjoiteta ja millaisia väkivallan merkityksellistämisen tapoja ei tule kulloinkin esiin (Järviö 2015, 9). Otteeltaan analyysimme voi nimetä rodullistamisen ja sukupuolen käsitteellistysten ohjaamaksi teemoitteluksi ja luokitteluksi (Eskola & Suoranta 2000, 174–180), jossa oli mukana myös aineistolähtöisyyttä.

Tässä artikkelissa raportoidun tutkimuksen aihe on herkkä ja poliittisesti latautunut. Rodullistettujen vähemmistöjen perhesuhteisiin kohdistuu stereotyyppistä ajattelua, jota tavoitteenamme on purkaa (Honkatukia & Keskinen 2018). Olemme tehneet analyysia käytettävissä olevan aineiston ehdoilla ja hyödyntäen sen sallimia luokituksia, joita haluamme samalla koetella. Ymmärrämme, etteivät rodullistetut kategoriat tyhjene käyttämiimme, rekistereihin merkittyihin syntymämaan ja kansalaisuuden luokkiin. Välttääksemme leimaavien käsitysten vahvistamista käytämme toistonkin uhalla rodullistetun vähemmistön käsitettä puhuessam-

me muista kuin Suomessa syntyneistä ja Suomen kansalaisista. Näin korostamme sitä, että rodullistaminen on aktiivista toimintaa ja vallankäyttöä, kun ihmisiä luokitellaan muun muassa syntymämaan ja kansalaisuuden mukaisiin ryhmiin. Samalla luokitukset tarjoavat meille mahdollisuuden tarkastella, eroavatko rodullistettujen vähemmistöjen ja ”suomalaisten” nuorten kokeman väkivallan merkityksellistäminen toisistaan ja jos, niin millä tavoin⁹.

Aineistomme reunaehtoihin kuuluu myös se, että vain noin kymmenesosa perheväkivallasta tulee poliisin tietoon ja tietoon tulleista tapauksista vain osa kirjataan rikosilmoituksiksi (esim. Fagerholm 2016, 21). Siten rikosilmoitusaineisto kertoo ennen kaikkea ilmoitushalukkuudesta ja viranomaisen toiminnasta (millaiset tapaukset arvioidaan pahoinpitelyiksi ja miten niitä kuvataan). Myös ilmoitusten kirjauksissa oli vaihtelua: osassa tapauksia ja niiden tutkintaa kuvattiin yksityiskohtaisesti, kun taas toiset kuvaukset olivat ylimalkaisempia. Raportoinnissa käyttämämme esimerkit on raportoitu nimettömästi. Joidenkin tapausten yksityiskohtia on muutettu osapuolten anonyymiteetin takaamiseksi.

MITEN ROTUA KUVATAAN RIKOSILMOITUKSISSA?

Vastaus ensimmäiseen tutkimuskysymykseemme rodun kuvaamisesta rikosilmoituksissa on, että rotu oli aineistossa valtaosin vaiettu ja hiljainen kategoria. Poliisit olivat kirjanneet rotuun liittyviä seikkoja rikosilmoitukseen harvoin (myös Hiitola 2015, 128). Rodullistetut taustat tulivat esiin lähinnä ei-suomalaisissa nimissä ja viittauksissa muihin kuin suomen kieleen sekä joidenkin tapahtumapaikkojen kuvauksissa. Ylirajaiset suhteet ja elämänkulut määrittivät asianosaisten ylirajaisen liikkumisen ja yhteyksien kuvauksia. Muutamissa ilmoituksissa kerrottiin tulkkaamisen järjestämiseen liittyvistä ongelmista sekä siitä, kuinka lapset – joskus uhrin asemassa – olivat toimineet tulkkeina vanhempien ja viranomaisten välillä. Tällaisiin käytäntöihin on suhtauduttava kriittisesti, sillä niiden on todettu voivan haitata asioiden selvittämistä ja jopa pahentaa tilannetta (Holm 2009, 140). Kahdessa tapauksessa tulkkipalvelujen ja kansainvälisen virka-apupyynnön kustannukset mainittiin perusteina tutkinnan lopettamiselle. Esitutkinnan kustannusperusteinen rajaaminen on laillinen peruste (VSK 2016), mutta voidaan myös kysyä, voiko se olla joissain tapauksissa syrjivää.

Vaikka ilmoitustekstit ovat poliisin kirjoittamia, ne sisältävät usein asianomaisten puhetta, kuten alustavien puhuttelujen tai varsinaisten esitutkintakuulustelujen kuvausta. Välillä oli vaikea eritellä, kuka on äänessä. Ilmoitusteksteissä viitattiin harvoin käsitteisiin *etnisyys*, *rotu*, *kulttuuri* ja *uskonto*, ja yleensä ne tulivat esille asianomistajien puheesta kirjattuina lainauksina, kuten myös Hiitola (2015, 128) on havainnut tutkiessaan huostaanottoihin liittyviä asiakirjoja. Uskonto saatettiin mainita taustatietona (“isosta lestadiolaisesta perheestä”), eikä sitä liitetty suoraan tapahtumiin, mutta joissakin ilmoituksissa se esitettiin pahoinpitelyn perusteluna. Uskonnolla ja kulttuurilla perustelu esitettiin joskus epäillyn ilmaisuna, joka kirjoitettiin uhrin kertomuksen pohjalta, kuten seuraavassa ilmoituksessa.

”Isä [uhrin mukaan] perustelee lyömistä kulttuuriin vedoten, mutta [uhri] kertoo yrittäneensä sanoa, ettei mikään kulttuuri, edes romanikulttuuri voi olla lyömisen salliva”.

Ilmoitusten perusteella on vaikea tulkita, onko väkivallan kohteeksi joutuneiden kulttuuriin vetoamisen kirjaaminen sattumaa, vai voiko kyse olla strategiseksi essentialismiksi nimitetystä toimijuuden muodosta (Järviö 2015, 11), eli uhrin valinnasta tukeutua valitseviin diskursseihin tullakseen vakavasti otetuiksi. Kyse voi olla myös siitä, että poliisien on helpompi kirjata kulttuuriin viittaavia sensitiivisiä asioita osapuolia lainaten kuin omina tulkitoinaan. Ylipäätään kuitenkin uskontoa ja kulttuuria useammin ilmoituksissa mainittiin uhrin kansalaisuus, rodullistettu vähemmistötausta tai ihonväri. Näissäkin tapauksissa tyypillisesti käsitteitä, kuten ”romani” tai ”ulkomaalaiset”, käytti poliisin kirjausten mukaan ennen kaikkea väkivallasta ilmoittaja.

Poliisin mukanaolo väkivaltatyön verkostoissa tuli esiin joissakin ilmoituksissa. Osa ilmoituksista oli tullut vastaanotokeskusten tai ulkomaalaistoimistojen erityissosiaaliryöntekijöiden kautta. Yhdessä ilmoituksessa mainittiin yhteydenotoista ”moniammatilliseen ryhmään” ja kahteen oli kirjattu, kuinka pahoinpitelyn uhreja oli ohjattu sellaisiin hankkeisiin ja järjestöihin, jotka ovat erikoistuneet väkivaltatyöhön monikulttuurisessa kontekstissa. Toinen oli hanke, jossa ilmoituksen mukaan ”hoidetaan/autetaan kunniaväkivaltaan liittyviä ongelmia”. Tämä oli aineistossa ainoa kohta, jossa käytettiin kunniaväkivallan käsitettä, ja tässä tapauksessa uhrina oli nuori poika ja

tekijöinä epäiltiin vanhempia sukulaissuolaisia. Tapahtumakuvauksesta ei löydy viittausta seksuaalisuuden kontrolliin, vaan pikemminkin kyse näyttää olevan työntekoon pakottamisesta.

VÄKIVALLAN SELITTÄMINEN RIKOSILMOITUKSISSA

Yleisimmin pahoinpitelyn syyksi mainittiin arkisista asioista, kuten kotitöistä, riitely. Riitelyä kuvattiin joka toisessa ilmoituksessa (51 %). Osa tapauksista oli sisarusten välisiä pahoinpitelyjä. Havainto voi kertoa paitsi itse väkivalta- kokemuksen luonteesta, myös siitä, että suomalaisessa oikeudellisessa diskurs- sissa väkivaltaa tavataan yleisemmin- kin selittää osapuolten ”riitaisuuksilla” (Hiitola 2015; Ruuskanen 2006). Kasvatus tai kontrolli mainittiin eksplisiit- tisesti 14 prosentissa ilmoituksia (kasva- tus 8 %, kontrolli 6 %). Kolmasosassa syy oli jokin muu tai vaikeasti tulkitta- vissa. Tässä ryhmässä oli paljon ilmoi- tuksia, joissa kerrottiin epäillyn tai uh- rin olleen päihtynyt, mutta humalatilaa ei näissä tapauksissa yksiselitteisesti ku- vattu väkivallan syynä.

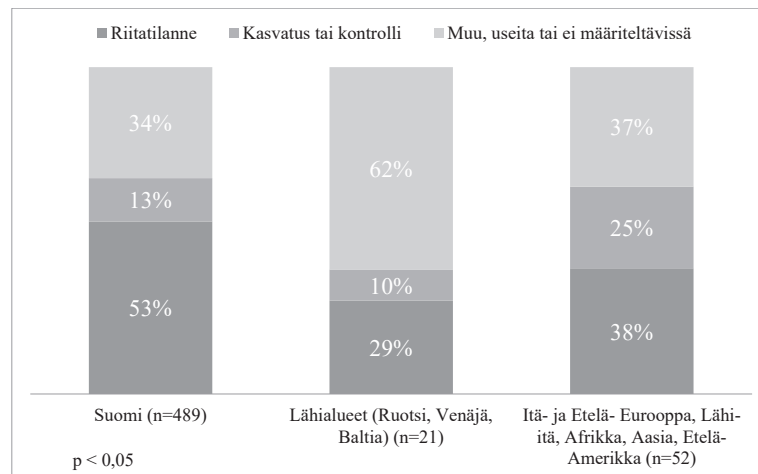
Rodullistettujen vähemmistöjen nuorilla kontrolli ja kasvatus olivat ilmoi- tuksissa hieman yleisempiä väkivallan selittäjiä (21 prosenttia) kuin suoma- laisilla¹⁰ (13 prosenttia). Tarkempi tarkastelu (kuvio 1) osoittaa lisäksi, että ilmoituksissa, joissa väkivallan kohteena olleiden nuorten tausta oli kulttuuris- tetun väkivallan riskialueiksi mielletyis- sä maissa, oli motiiviksi muita suhteel- lisesti useammin nimetty kontrolli tai kasvatus (25 %). Riitatilanteen eskaloit- tuminen väkivallaksi oli sen sijaan suo- malaisten nuorten ilmoituksissa muita

ryhmiä yleisemmin mainittu syy pahoinpitelylle (53 %). Lähialueilta tulleiden nuorten ilmoituksissa oli yleisintä, että syy oli muu tai sitä ei ollut mahdollista identifioida (62 %).

Taustasta riippumatta tyttöihin kohdistuvissa pahoinpitelyissä kontrolli ja kasvatus mainittiin väkivallan syynä

KASVATUS VÄKIVALLAN PERUSTELUNA

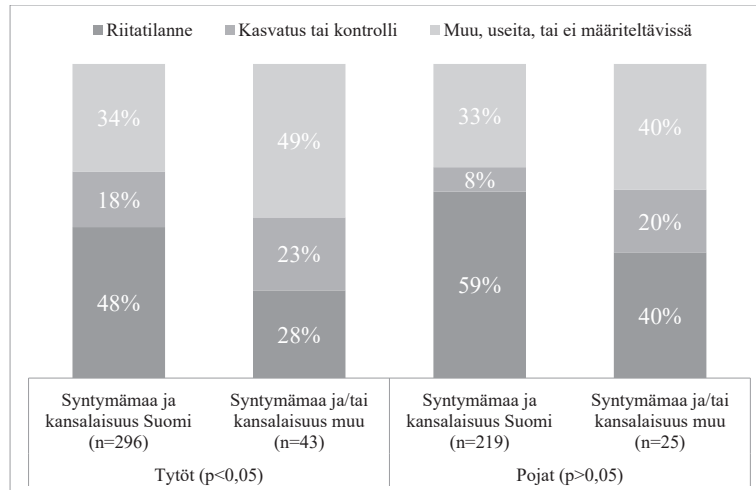
Kaikkiaan 45 ilmoituksessa kirjoitettiin nuoren kasvatukseen liittyvistä kysymyksistä niin, että tulkitsimme niiden perustelevan väkivaltaa. Näistä valtaosassa (84 %, n=38) uhri oli suomalaisiksi luokiteltu. Seitsemässä

Kuvio 1. Vanhemman tai muun sukulaisen tekemän pahoinpitelyn syy vuonna 2013 tapahtuneissa 15–20-vuotiaita uhreja koskevissa rikosilmoituksissa maaryhmittäin (%)

useammin (19 %) kuin pojilla (9 %) ¹¹. Kaikkein yleisimmin kontrollista tai kasvatuksesta kerrottiin maahanmuuttajataustaisten tyttöjen ilmoituksissa (23 %) ja kaikkein harvimminkin etnisesti suomalaisia poikia koskevissa ilmoituksissa (8 %) (kuvio 2).

ilmoituksessa oli kyse nuoresta, joiden kansalaisuus tai syntymämaa oli jokin Afrikan, Itä-Euroopan tai Lähi-idän valtio. Lisäksi muutamassa suomalaisia koskevassa ilmoituksessa osapuolten nimet poikkesivat suomalaisista nimistä tai pahoinpitelyjen kerrottiin tapahtuneen ulkomailla. Joskus perheen mainittiin olevan romani- tai lestadiolais-taustainen.

Kuvio 2. Vanhemman tai muun sukulaisen tekemän pahoinpitelyn syy vuonna 2013 tapahtuneissa 15–20-vuotiaita uhreja koskeissa rikosilmoituksissa sukupuolen ja maahanmuuttotaustan mukaan (%)

Taustasta riippumatta uhrin olivat hieman useammin tyttöjä kuin poikia tyttöjen osuuden ollessa hieman suurempi suomalaisilla (68 % vs. 57 %). Rodullistettujen vähemmistöpoikien ilmoituksissa epäilty tekijä oli poikkeuksetta isä, mutta joissakin tyttöjen ilmoituksissa epäiltiin myös äitiä, veljeä tai edellisiä yhdessä. Suomalaisen nuorten ilmoituksissa tekijöinä mainittiin isän lisäksi isäpuoli, molemmat vanhemmat, sijaisperheen vanhempi/vanhemmat tai perhekodin työntekijä. Yleensä ilmoituksissa kirjoitettiin vain yhdestä uhrista, mutta joskus ja taustasta riippumatta väkivallan kerrottiin kohdistuneen useampaan perheenjäseneseen.

Samoin taustasta riippumatta pahoinpitelyjen kuvattiin olleen usein reaktio nuoren tottelemattomuuteen tai sääntöjen rikkomiseen. Konkreettisesti mainittiin arkisia asioita ja tilanteita,

kuten erimielisyydet tietokonepelien pelaamisesta tai puhelimen käytöstä, nuoren karkea kielenkäyttö, koulunkäyntiongelmien, rikkeiden sekä kotiintuloaikojen tai muiden kodin sääntöjen noudattamattomuus.

Samoin uhrien taustasta riippumatta väkivallan vähättelyn kuvaukset olivat ilmoituksissa varsin tavallisia. Ilmoitustekstien mukaan vanhemmat saattoivat myöntää tukistaneensa tai läpsineensä nuorta mutta vähätellä tapausten määrää tai puhua ”fyysisestä rajoittamisesta”, ”läpsäisyistä avokämmentä riitatilanteessa”, ”pienistä läpsäisyistä, ei täysivoimaisista lyönneistä”. Osa kiisti nuoren vammat tai toi esiin, ettei heidän tarkoituksensa ollut aiheuttaa kipua tai kärsimystä, vaan ohjata nuorta oikeaan suuntaan. Toisinaan vanhemmat kiistivät tapahtumien olleen pa-

hoinpityä vedoten kasvattamiseen, kuten seuraavista esimerkeistä käy ilmi:

”Isä ei näe syyllistyneensä pahoinpitelyyn, hänen mielestään kyseessä oli lähinnä kasvatukseen keino koska mikään puhe ei auttanut huonosti käyttäytyneeseen tyttäreeseen.”

”Äiti ei kuitenkaan ole toiminut vahingoittamistarkoituksessa, vaan kasvatuksellisessa mielessä oli pyrkinyt saamaan tyttäreltään puhelinta pois.”

Tutkinnan etenemisestä kerrottiin suhteellisen vähän, mutta kuvauksista käy ilmi, että tilannetta oli käsitelty muun muassa koulun, lastensuojelun tai muun kriisityön piirissä. Joskus sanavalinnoista voi päätellä tutkinnan jo päättyneen. Tilanteen saatettiin kertoa parantuneen kotona tai nuorella ei ollut enää rangaistusvaatimuksia vanhempaansa kohtaan. Muutamien tyttöjen kerrottiin myös peruneen ilmoitushetkellä kertomansa kuulustelussa.

Edellisten kaikkia uhreja yhdistävien huomioiden lisäksi ilmoituksista oli paikannettavissa myös rodullistetun taustan mukaista vaihtelua. Ensimmäkin vain rodullistettujen vähemmistöjen tyttöjä koskevissa ilmoituksissa mainittiin tytön tai pahoinpitelystä epäillyn pojan erityisasema sisarusparven vanhimpänä. Väkivallan käyttöä kuvailtiin joko isoveljen velvollisuudeksi pitää huolta sisaruksistaan tai keinoksi kontrolloida tyttöä, jotta hän toimisi esimerkkinä nuoremmille sisaruksilleen.

Toiseksi, muutamassa suomalaisiksi kategorisoituja poikia koskevassa ilmoituksessa vanhemman/isäpuolen tai pojan kerrottiin olleen humalassa

pahoinpitelyn tapahtuessa. Humalassa olemista ei pidetty suoranaisesti tapahtumien syynä, mutta usein kuitenkin merkittävänä taustatekijänä. Tällaista kuvausta ei löytynyt lainkaan rodullistettujen vähemmistöjen nuoria koskevissa ilmoituksissa.

Kolmanneksi, osa suomalaisiksi kategorisoitujen tyttöjen vanhemmista perusteli väkivallan käyttöä tyttären ”vaikeudella”, kuten seuraava lainaus osoittaa:

”Äiti kertoi, että tytöllä oli ollut kevästä alkaen hyvin vaikeata. Tytön persoonallisuus oli muuttunut täysin. Huume-kokeilujakin oli. Äiti kertoi pitäneensä tytölle kovaa kuria, koska ei halunnut, että hän juoksee yötä myöten ulkona. Rikoksesta epäilty äiti myönsi joskus tukistaneensa tyttöä. Kiisti koskaan lyöneensä saati hakanneensa tyttärtään. Äiti ei mielestään ole syyllistynyt asiassa pahoinpitelyyn. On vain yrittänyt parhaansa mukaan kasvattaa lasta.”

Neljänneksi, osassa tapauksia nuoren kertoman tapahtumakulun todenperäisyydestä kerrottiin heränneen epäilyjä. Muutamien suomalaisiksi kategorisoitujen tyttöjen terveydentilaa kuvattiin heidän kertomustensa luotettavuutta heikentävällä tavalla. Heidän kerrottiin kärsivän mielenterveysongelmista tai käyttäytyvän ongelmallisesti. Yhdessä ilmoituksessa esimerkiksi tytön diagnoosilla perusteltiin kantaa, jonka mukaan hänen kertomaansa isän tekemää pahoinpityä ei ole tapahtunut:

”Diagnoosi on laaja-alainen kehityshäiriö, jossa on Asperger-tyyppisiä piirteitä. Hän on hyvin voimakastahtoinen, jumittuu asioihin ja reagoi niihin voimakkaasti.”

Viidenneksi, ainoastaan suomalaisiksi kategorisoitujen nuorten ilmoituksissa mainittiin asiasta sovitun tai että se oli parhaillaan rikosten ja riita-asioiden sovittelemenettelyssä. Mainintoja esituskinnan lopettamisesta oli muutamissa ilmoituksissa, muun muassa teon vähäisyyden perusteella. Joskus vanhemman toimintaa pidettiin jossain määrin oikeutettuina, vähintäänkin ymmärrettävänä (ks. myös Hiitola 2015, 127). Näin ei kuitenkaan todettu yhdessäkään rodullistettuun vähemmistöön kuuluvan nuoren ilmoituksessa.

KONTROLLI VÄKIVALLAN PERUSTELUNA

Identifioimme aineistosta kaikkiaan 35 ilmoitusta, joissa mielestämme kuvattiin kontrollia pahoinpitelyn perusteluna¹². Tällöin ilmoituksessa kerrottiin selkeästi, että väkivallan tarkoitus oli estää tai rajoittaa nuorta. Kontrolli tuli esiin joko uhrin tai tekijän kertomana, ja toisinaan osapuolilla oli myös eriäviä näkemyksiä tapahtumista. Suurimmassa osassa ilmoituksia (77 %, n=27) uhri oli käyttämämme luokittelun mukaan suomalainen, lopuissa hän edusti rodullistettua vähemmistöä (n=8). Pääosin heidän kansalaisuutensa ja syntymaansa edustivat maita, jotka usein yhdistetään ”kunniaakulttuuriin” (Itä- ja Etelä-Eurooppa, Aasia), mutta maiden joukossa oli myös Venäjä. Lisäksi suomalaisia nuoria koskevien ilmoitusten joukossa oli kaikkiaan neljä ilmoitusta, joissa kaikkien osapuolten nimet vaikuttivat ei-suomalaisilta, eli he saattoivat olla niin kutsuttuja toisen polven maahanmuuttajia.

Kontrollilla perusteltu väkivalta kohdistui ilmoitusten mukaan tyyppisesti

tyttöihin (suomalaisista 83 % tyttöjä, muista 75 %). Tavallisesti näissä tapauksissa oli kyse kontrollista, joka kohdistui seurusteluun tai seksuaalisuuteen. Teema on huolenaihe laajemminkin erityisesti tytöistä puhuttaessa niin kasvatuksen kysymyksenä (Peltola ym. 2016; Madsen 2008) kuin tyttöjen vertaissuhteiden ulottuvuutena (Saarikoski 2001; Honkatukia 1999). Tyttöjen lausuntojen perusteella vaikuttaa siltä, että väkivalta ja uhkailut olivat ainakin joissakin tapauksissa jatkuneet pidempään, vaikka ilmoituksissa käsiteltiin pääosin vain yhtä tapausta.

Kunniaväkivaltadiskurssin (Keskinen 2009a, 2009b; Bredal 2014) mukaan kunniaan liittyvä väkivalta on kollektiivista, kun taas länsimaissa tyyppisempi perheväkivalta on yhden henkilön tekemää. Rikosilmoitusaineiston kuvaukset eivät kiistatta tue tätä väitettä. Sekä suomalaisten että rodullistettujen vähemmistöjen uhrien ilmoituksissa yleisimmin epäiltynä oli useimmiten yksi henkilö, yleensä isä, mutta joskus myös äiti, veli tai isoäiti. Samaan aikaan ilmoitusten joukossa oli myös tapauksia, joissa (väkivaltainen) kontrolli vaikutti taustasta riippumatta kollektiiviselta. Muutamissa suomalaisia tyttöjä koskevissa ilmoituksissa muiden perheenjäsenten kerrottiin kontrolloivan tytön juhlimista tai kotiintuloaikojen noudattamista jättämisestä. Yhden ilmoituksen mukaan tytön äiti ja kaksi veljeä ovat ”joutuneet” useamman kerran rajoittamaan väkivalloin tytön bileissä käyntiä. Toisessa ilmoituksessa kuvattiin samantyyppistä toimintatapaa:

”Tytärtä jouduttiin hakemaan useasti kotibileistä, jonne ei ollut lupaa mennä. Hän liikkui missä halusi, oli poissa

koulusta ja saattoi lähteä kotoa ovesta ulos kertomatta vanhemmille minne oli menossa. Vanhemmat olivat hyvin huolissaan lapsestaan ja keinot olivat vähissä kun yrittivät saada tytärtä käyttäytymään sovitulla tavalla.”

Myös rodullistettujen vähemmistöjen tyttöjä koskeissa ilmoituksissa väkivaltaa kuvattiin toisinaan kollektiivisena. Esimerkiksi yhdessä ilmoituksessa päätekiäjäksi epäiltiin tytön veljeä, mutta ilmoituksen mukaan myös isä oli rajoittanut tytön käyttäytymistä takavarikoimalla tämän kännykän ja järjestelemällä tytölle avioliittoa tytön serkun kanssa. Ilmoitustekstistä saa vaikutelman, että muu perhe kontrolloi tyttöä ja piiloteli väkivaltaa; perheen äiti kiisti kuulustelussa pahoinpitelyn, kertoi tytön vammojen aiheutuneen kaatumisesta ja totesi isoveljen ainoastaan suojelevan tyttöä. Ilmoituksissa tuli esiin myös haluttomuutta kertoa tapahtumista poliisille: esimerkiksi yhden ilmoituksen mukaan maahanmuuttajataustaisten tytön veli kertoi kuulustelussa “syyksi perheasian, jota ei voi kertoa poliisille”.

Edellä kuvattujen eri taustoisia tyttöjä yhdistävien piirteiden rinnalla ilmoituksissa oli havaittavissa muutamia rodullistetun taustan mukaisia eroja. Ensinnäkin seksuaalisuuden kontrollin perusteet vaikuttivat osin erilaisilta. Muutamissa rodullistettujen vähemmistötyttöjen ilmoituksissa isän kerrottiin yrittäneen estää tai lopettaa uhkailemalla tai väkivalloin tytön seurustelun. Taustalla mainittiin olleen muun muassa pelko länsimaisista vaikutteista, tyttären seurustelu väärää uskontokuntaa edustavan pojan kanssa tai se, ettei tytär kunnioita perhettä.

Kuitenkaan kunniaväkivallan käsitettä ei näissäkään ilmoituksissa käytetty.

Suomalaisten tyttöjen ilmoituksissa kontrollia ei perusteltu edellisen kaltaisesti kulttuurilla tai uskonnolla, vaan kyseessä oli isän huoli tyttären seurustelusta liian läheiseksi katsotun sukulaisen kanssa. Joskus isän kuvattiin vedonneen humalatilansa aiheuttamaan muistamattomuuteen. Esimerkiksi yhdessä ilmoituksessa isän kerrottiin lyöneen tytärtään tilanteessa, jossa tämä oletti tyttärensä seurustelevan entisen vaimonsa uuden kumppanin pojan kanssa. Tässä yhteydessä isä oli lyönyt tyttöä, ja tytär puolestaan kertoi kuulustelussa pelkäävänsä isäänsä ja toivoi, “että vastaavat tilanteet loppuisivat. Näitä on sattunut ennenkin ja hän toivoi, ettei isä hyökkäisi heidän asunnolleen enää vastaavalla tavalla”.

Toiseksi väkivallan uhasta kertomisen tarkkuus vaikutti vaihtelevan jonkin verran riippuen siitä, oliko uhrina suomalainen vai rodullistettua vähemmistöä edustava tyttö. Ilmoitusten perusteella rodullistettujen vähemmistöjen tyttöihin kohdistuvaa uhkaa kuvattiin yksityiskohtaisemmin kuin suomalaisten tyttöjen kohdalla. Rodullistettujen vähemmistöjen tyttöjen ilmoituksissa kuvattiin esimerkiksi raa’alla väkivallalla uhkaamista. Yhden ilmoituksen mukaan isä oli todennut, että “jos työllä on poikaystävä, niin isä pilkkoo molemmat kirveellä palasiksi”. Henkeä uhkaava väkivalta oli akuutisti läsnä myös toisessa maahanmuuttajataustaista tyttöä koskevassa ilmoituksessa, jossa oli lainattu isän kanssa keskustelleen koulukuraattorin kuvausta keskustelun sisällöstä:

“[i]sä antoi ymmärtää puhelun aikana, että tytön on valittava seurustelun tai perheen välillä kuluvan viikon sunnuntaihin mennessä, muuten asia on ratkaistavissa ainoastaan verellä. Isä kieltäytyy yhteisistä tapaamisista asian johdosta viranomaisten kanssa.”

Nämä kuvaukset kertovat siitä todellisuudesta, jossa jotkut rodullistettujen vähemmistöjen tytöt elävät. Samalla niiden päätyminen rikosilmoituksiin voi liittyä yleisiin mielikuviin “maahanmuuttajien” tekemästä perheväkivallasta suunnitelmallisena, harkittuna, raakana ja “pahempana” kuin “suomalaisten” tekemä väkivalta, jonka selitetään usein johtuvan liiallisesta alkoholinkäytöstä tai syrjäytymisestä (Keskinen 2009b). Tällöin esitettiin uhkauksiin suhtaudutaan poliisissa ehkä vakavammin kuin esimerkiksi silloin, kun tekijä on ollut suomalainen henkilö ja uhkausten hetkellä päihtynyt kuten joissakin aineiston tapauksissa (Ruuskanen 2005).

Yksittäisissä ilmoituksissa myös poikiin kohdistuneen fyysisen väkivallan kerrottiin olleen vakavaa. Yhdessä tapauksessa suomalainen poika kertoi isän vanginneen hänet sisätiloihin, uhanneen aseella sekä pahoinpidelleen häntä ”sekä nyrkein että erilaisilla esineillä”. Tässä tapauksessa isä ei ollut ollut päihtynyt. Tämä ja edelliset esimerkit herättävät kysymyksen siitä, kuvataanko uhkailut ja väkivalta erityisen huolellisesti silloin, jos tapausta ei voi tehdä suomalaisessa kulttuurissa ymmärrettäväksi esimerkiksi päihteiden käytöllä tai osapuolten rodullistetulla vähemmistötaustalla.

Kolmanneksi, ainoastaan suomalaisten tyttöjen ilmoituksissa korostettiin tytön kasvattamisessa kohdattuja ylivoimaisia

vaikeuksia, väsymystä ja impulssikontrollin pettämistä (myös Hiitola 2015, 122–124). Vanhemmat kertoivat ymmärtävänsä toimineensa väärin ja katuvansa. Samalla he perustelivat väkivallan käyttöä keinottomuudella rajoittaa nuorta, yleensä tyttöä, kuten seuraavassa esimerkissä, jossa kerrotaan vanhempien uupumuksesta tyttären kapinointiin (mt., 128):

“Isän kertoman mukaan lyönti oli läpsäisy joka liittyi riitatilanteeseen jossa vanhemmat yrittivät estää tyttöä karkaamasta kotoa. Isä kertoo myös samassa tilanteessa tukistaneensa tyttöä. Isä on tytön mukaan myös uhannut remmillä lyömisellä, mikäli tyttö ei käyttäydy kunnolla. Myös tytön äiti on tytön mukaan läpsäissyt häntä muutaman kerran. Vanhemmat ovat kertoneet sosiaalityöntekijöille, että heidän voimavarat ja keinot tytön kanssa ovat vähissä ja toivovat tukea ja apua sosiaalitoimelta. Vanhemmat ymmärtävät toimineensa tilanteessa väärin.”

Kuten väkivaltaa kasvatuksella perusteltaessa, myös kontrolloinnista puhuttaessa muutaman suomalaisen nuoren ilmoituksessa kuvattiin tapauksessa päästyn sovinnolliseen lopputulokseen, mutta rodullistettujen vähemmistöjen tyttöjen ilmoituksissa sovittelusta tai sovinnosta ei ollut mainintoja. Näissä tapauksissa uhrina ollut tyttö saattoi kertoa poliisille ymmärtävänsä vanhempiensa pyrkimyksiä tai tunteita, kuten alla olevasta lainauksesta käy ilmi:

“Tyttö kuitenkin itse korosti sitä, että tilanne oli ollut varmasti stressaava äidille ja kun hän ei rauhoittunut tilanteessa, oli äiti joutunut ottamaan häntä hiuksista kiinni. Tytön mielestä se ei ollut pahoinpitelyä.”

JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Olemme tarkastelleet tässä artikkelissa, millaista nuoriin kohdistuvaa perheväkivaltaa poliisi kirjaa rikosilmoituksiin ja miten perheväkivaltaa merkityksellistetään. Rikosilmoituksista välittyy vaikutelma poliisin pyrkimyksestä neutraaliin kerrontaan ja rotuun liittyvien käsitteiden välttely. Havainnon voi tulkita osoitukseksi siitä, että suomalaisissa viranomaiskäytännöissä on onnistuttu välttämään sellaiset kategorisoivat tulkinnat, joiden on esimerkiksi Ruotsissa väitetty vahvistaneen rodullistettujen vähemmistöjen syrjintää ja asemaa toisen luokan kansalaisina (de los Reyes 2003; Vanhanen 2018, 58). Toisaalta esimerkiksi kunniaväkivallan käsite ei ehkä vielä ole vakiintunut suomalaisissa viranomaiskäytännöissä (Hiitola 2015, 132). Sillä viitataan monentyyppisiin ilmiöihin, joita tuntuu yhdistävän toisinaan ainoastaan osapuolten rodullistettu vähemmistöasema (Tihveräinen 2016; Hansen ym. 2016, 157).

Rodullistaminen ei ole aina tiedostettua ja julkilausuttua (Hiitola 2015, 128–132). Keskityimme siksi ilmoituksissa esiintyviin tapoihin selittää väkivaltaa. Arvelimme niistä löytyvän heikommin tiedostettuja väkivallan muotojen erottelemisen tapoja. Analyysimme perusteella suuri osa poliisin tietoon tulleesta nuorten kokemasta perheväkivallasta on kerrottujen motiivien perusteella kuitenkin samanlaista rodullistetusta taustasta riippumatta: väkivaltaisiksi äityneitä riitoja, konflikteja ja arkipäiväisiä jännitteitä. Harvinaisempaa oli selittää väkivaltaa kasvattamisella tai pyrkimyksellä estää nuorta tekemästä jotakin.

Poliisille ilmoitettu nuorten kokema perheväkivalta kohdistuu useammin tyttöihin kuin poikiin, mutta kontrollin ja kasvatuksen kuvaukset olivat suhteellisesti yleisimpiä niiden tyttöjen ilmoituksissa, joiden lähtömaita pidetään “kunnialkulttuurin” riskialueina. Osassa näitä ilmoituksia väkivaltaa perusteltiin tarpeella kontrolloida heidän seurusteluun poikien kanssa.

Tämä ei kuitenkaan ollut koko kuva näistä ilmoituksista. *Ensinnäkin* rodullistetusta taustasta ja sukupuolesta riippumatta väkivaltaa merkityksellistettiin monissa ilmoituksissa ohjaamisena, rankaisemisena tai nuoren herättelyllä vastuunottoon. *Toiseksi* rodullistettujen vähemmistöjen tyttöjen ilmoituksissa ei vaikuttanut olleen aina kyse yhteisöllisestä kontrollista, vaan osa tapauksista muistutti länsimaille tyypillistä yhden tekijän tekemää perheväkivaltaa (myös Hansen 2016, 16). Vastaavasti valtaväestöön kuuluvien tyttöjen seurustelua kontrolloidaan joskus väkivaltaisesti ja tekijöinä voi olla useita perheenjäseniä. Kuitenkin rodullistettujen vähemmistöjen tyttöjen tapauksissa seurustelua rajoittavaa väkivaltaa perusteltiin uskonnolla, kun taas valtaväestön tyttöjen ilmoituksissa kontrollin perusteluna oli liian läheinen sukulaissuhde seurustelukumppaniin.

Vaikka olemme tässä artikkelissa problematisoineet väkivallan kulttuurista selittämistä, kulttuuria ei kuitenkaan pidä kokonaan ohittaa. Kulttuurisilla käsityksillä motivoitua väkivaltaa esiintyy, ja sitä kokeneet tarvitsevat apua ja tukea (Kaittila 2017, 96–97; Keskinen 2009b). Kulttuurilla on merkitystä, mutta kulttuurisista puhetavoista voi joskus tulla kulttuuristamisen välineitä,

jotka vahvistavat rodullistettuja vähemmistöjä toiseuttavia ajattelutapoja. Siksi kulttuurisia käsityksiä on syytä käyttää harkitusti, aina yksittäiseen tapaukseen paneutuen, asianosaisia kuunnellen ja keskenään risteävien erojen vaikutuksia tunnistaen (Keskinen 2017; Lidman 2015, 194–195). Jos maahanmuuttajuutta pidetään lähtökohtaisesti ongelmallisena, perheessä kohdatut ongelmat tulkitaan helposti näiden perheiden tai heidän oletetun kulttuurinsa aiheuttamiksi sen sijaan, että ongelmien syytä etsittäisiin ympäröivästä yhteiskunnasta ja sen rakenteista (Honkasalo 2013).

Suvi Ronkaisen (2017, 34) mukaan “tavat, joilla väkivaltaa oikeutetaan, selitetään, ymmärretään tai pyritään välttämään, ovat kulttuurisesti ja sosiaalisesti säädeltäviä. Tämä on helpompaa tunnistaa väkivallassa, joka on ‘meille’ vieraampaa, kuten esimerkiksi kunniaväkivallassa”. Ronkaisen toteamus rohkaisee kiinnittämään huomiota länsimaiseksi mielletyn perheväkivallan kulttuuriseen selittämiseen (myös esim. Bredal 2014). Edellä kuvasimme, kuinka seurustelukumppaneiden sukulaisuussuhteen läheisyys väkivallan perusteluna esiintyi ainoastaan valtaväestön tyttöjen rikosilmoituksissa. Lisäksi analyysimme toi esiin humalan tai alkoholinkäytön merkitykset väkivallan ymmärrettäväksi tekemisessä valtakulttuurin piirissä. Tilastollisessa tarkastelussa alkoholi liittyy kiistatta suomalaiseen väkivaltaan, erityisesti henkirikoksiin (Aaltonen 2013). Samaan aikaan alkoholi on vahva kulttuurinen tapa ymmärtää väkivaltaa; ongelmajuomisen nähdään johtavan väkivallantekoihin erityisesti yhteiskunnasta syrjäytyneiden parissa. Poliisin kirjatessa rikosilmoituksia vääranä on, että alkoholinkäytöstä tulee

selitysaunomaatti, joka peittää alleen tapausten muut piirteet, kuten väkivallan vakavuuden ja seurausten kuvaukset uhrin kannalta (Keskinen 2009b; Hii-tola 2015, 100, 127; Ruuskanen 2005).

Myös kasvatuskriiseihin vetoamista sekä neuvottomuuden tai katumuksen kuvauksia voidaan tulkita väkivallasta epäiltyjen vanhempien ja rikosilmoituksia kirjaavien poliisien käytössä olevina kulttuurisina resursseina, kun he tekevät selkoa väkivallasta. Joissakin rikosilmoituksissa kerrottiin, että tutkinta oli lopetettu sen vuoksi, että poliisi oli tulkinut väkivallan vähäiseksi edellisen kaltaisiin selityksiin vedoten. Nuorten perhesuhteissaan kohtaamaa ja poliisin tietoon tuleva väkivaltaa on tutkittu niukasti. Siksi jatkotutkimusten aiheeksi jää myös se, mikä on tällaisten kulttuurisilta vaikuttavien puhetapojen merkitys rikosprosessissa. Ohjautuuko ymmärrettäväksi mielletty väkivalta helpommin esimerkiksi sovittelumenettelyn piiriin? Eteneekö vaikeammin ymmärrettävä tai vieraammalta tuntuva väkivalta varmemmin tuomioon saakka?

Palvelujärjestelmän ja kuntien velvoitteet osallistua väkivallan ehkäisyyn ja puuttumiseen ovat viime vuosina lisääntyneet. Väkivallan, sukupuolen ja rodun merkitysten tunnistaminen on olennaista väkivaltatyössä, jotta eri ihmisryhmät voisivat saada yhdenvertaista kohtelua. Tämä edellyttää kriittistä reflektiota siitä, miten ymmärrys väkivallan ja kulttuurin välisistä yhteyksistä rakentuu ammatillisissa käytännöissä ja millaisin seurauksin. Näin voidaan tehdä näkyväksi sitä, miten väkivallalle ja kulttuurille annetut merkitykset vaikuttavat väkivallan kuvaamiseen ja sen

seurausten tunnistamiseen. Tällainen kriittinen reflektio voi auttaa tekemään näkyväksi sitä, miten ja miksi yhdenlais-ta väkivaltaa pidetään vakavana ja tuomittavana, kun taas toisessa kontekstissa samantyyppiset teot voivat näyttäytyä lievinä ja ymmärrettävinä.

VIITTEET

- 1 Artikkelit on valmisteltu Suomen Akatemian rahoittamassa hankkeessa Sukupolvien väliset neuvottelut, sosiaalinen kontrolli ja sukupuolistettu seksuaalisuus - GENESO (2012–2016). Kiitämme Inkeri Poskipartaa avusta aineiston käsittelyssä. Artikkelin alustavia havaintoja on esitelty artikkelissa Honkatukia & Myllylä 2018.
- 2 Esimerkiksi Venäjällä hyväksyttiin juuri laki, jonka mukaan puolison tai lapsen lyöminen on rikoksen sijaan hallinnollinen rikkomus, ja Yhdysvallat on ainoana maana jättänyt ratifioimatta YK:n lasten oikeuksien sopimuksen muun muassa sillä perusteella, että sopimuksessa suhtaudutaan maan lainsäädäntöä tiukemmin väkivallan käyttöön kasvatuksessa (Unicef 2015).
- 3 Sukulainen: vanhemman kumppani; setä, eno, täti tai tämän puoliso; serkku; isovanhempi; kumppanin sukulainen; sijaisperheen vanhempi.
- 4 Aineiston käyttöön saatiin tutkimuslupa Poliisihallitukselta, minkä jälkeen Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK poimi tutkijoiden käyttöön aineiston, joka sisälsi kaikki vuoden 2013 rikosilmoitukset, joissa uhri oli 15–20-vuotias.
- 5 Kirjoittaessamme “uhrista” tarkoitamme väkivallan kohteena olevaa henkilöä. “Tekijällä” viittaamme ilmoituksessa mainittuun väkivallan käyttäjään. Rikosoikeudellisesti kyse on kuitenkin vasta epäillyistä.
- 6 Suurimmalla osalla maahanmuuttajataustaisista uhreista (60%, N=44) sekä syntymämaa että kansalaisuus on muu kuin Suomi. Noin kolmasosa (29%, N=21) on muualla syntyneitä Suomen kansalaisia ja loput 11% (N=8) ovat Suomessa syntyneitä muun valtion kansalaisia.
- 7 Maahanmuuttajataustaisista uhreista 45%

oli muun kuin syntymämaansa kansalaisia, mutta luokituitivat pääasiassa samaan alueelliseen ryhmään. Ainoastaan yksi Ruotsissa syntynyt Irakin kansalainen luokiteltiin Lähi-itäisen taustansa vuoksi riski-alueeksi miellettyjen maiden ryhmään.

8Lähialueet-kategoria on kiistämättä pieni ja heterogeeninen (sisältää Venäjän, Ruotsin ja Baltian maat). Halusimme kuitenkin pitää nämä tapaukset mukana, mutta aineiston erottelu pienempiin osiin (esim. Ruotsin erottaminen lähialueista) ei olisi enää mahdollistanut järkevän tilastollisen analyysin tekemistä.

9 Maahanmuuttajatausta määritellään usein myös vanhempien syntymämaan mukaan, jolloin ryhmään luetaan kuuluvaksi niin sanotut toisen polven maahanmuuttajat. Tarkastelussamme maahanmuuttajatausta viittaa kuitenkin nuoren omaan taustaan.

10 Ero melkein merkitsevä ($p < 0,05$)

11 Ero merkitsevä ($p < 0,01$)

12 Lisäksi kontrollista kirjoitettiin myös joissakin ilmoituksissa, joissa mainittiin useita väkivallan syitä. Nämä eivät ole mukana tässä analyysissä.

KIRJALLISUUS

- Aaltonen, Mikko (2013) Socioeconomic differences in crime and victimization. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia. Helsinki: National research institute of legal policy.
- Bredal, Anja (2014) Ordinary vs Other violence? Conceptualising Honour Based Violence in Scandinavian Public Policies. Teoksessa Aisha K. Gill, Carolyn Strange & Karl Roberts (toim.) Honour killing and violence. Theory, policy and practice. Houndmills, Basingstoke & New York: Palgrave Macmillan, 135–155.
- Cohen, Stanley (1985) Visions of social control: Crime, punishment and classification. Cambridge: Polity Press.
- Côté, James (2014) Youth studies: Fundamental issues and debates. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-1-137-11214-9>
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha (2000) Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

- Fagerlund, Monica (2016) Lähisuhdeväkivalta poliisin perheväkivaltatehtävillä. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 123. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Fagerlund, Monica & Peltola, Marja & Kääriäinen, Juha & Ellonen, Noora & Sariola, Heikki (2014) Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Gelsthorpe, Loraine (2010) Women, Crime and Control. *Criminology & Criminal Justice* 10 (4), 375–386. <https://doi.org/10.1177/1748895810382373>
- Hansen, Saana & Sams, Anni & Jäppinen, Maija & Latvala, Johanna (2016) Kunnia-käsitykset ja väkivalta – selvitys kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siihen puuttumisesta Suomessa. Helsinki: Ihmisoikeusliitto.
- Heinonen, Anna (2016) The construction of 'disciplinary' violence against children: Social workers, police officers and parents rationales. *Turun yliopiston julkaisu- ja, Sarja B, Humaniora*, 410. Turku: Turun yliopisto.
- Hiitola, Johanna (2015) Hallittu vanhemmuus. Sukupuoli, luokka ja etnisyyshuostaanottoasiakirjoissa. *Acta Universitatis Tamperensis* 2026. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Holm, Pia (2009) Kunniaväkivalta oikeudellisesta näkökulmasta https://uudenmaanpiiri-mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/047c058dd05181e768cb3dca46aafb83/1488279823/application/pdf/127889/Pia_holm.pdf, luettu 28.2.2017.
- Hong, Tuuli (2014) Discourses on Honour-Related Violence in Finnish Policy Documents. *NORA– Nordic Journal of Feminist and Gender Research*, 22 (4), 314–329. <https://doi.org/10.1080/08038740.2014.964648>
- Honkasalo, Veronika (2013) 'Save the Girls!' Gender Equality and Multiculturalism in Finnish Youth Work Contexts. *Girlhood Studies* 6 (2), 47–64. <https://doi.org/10.3167/ghs.2013.060205>
- Honkatukia, Päivi (2001) Rough Sex? Understandings of Rape In Finnish Police Reports. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology & Crime Prevention* 2 (1), 15–30. <https://doi.org/10.1080/140438501317205529>
- Honkatukia, Päivi (1999) Gender, Social Identity and Delinquent Behaviour. *Retfaerd* 22 (3), 41–52.
- Honkatukia, Päivi & Keskinen, Suvi (2018) The Social Control of Young Women's Clothing and Bodies: A Perspective of Differences on Racialization and Sexualization, *Ethnicities* 18 (1), 142–161.
- Honkatukia, Päivi & Myllylä, Martta (2018) Other Kind of Violence? Tracing Racialisation in Police Reports on Assaults against Young People by Family Members. *Justice, Power & Resistance* 2 (1), 117–139.
- Huttunen, Laura (2004) Kasvoton ulkomaalainen ja kokonainen ihminen: marginalisoiva kategorisointi ja maahanmuuttajien vastastrategiat. Teoksessa Arja Jokinen, Laura Huttunen & Anna Kulmala (toim.) *Puhua vastaan ja vaieta. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista*. Helsinki: Gaudeamus, 134–154.
- Järviö, Nina (2015) Pelastetaan homot! Kansalaisaktivismi, homoseksuaalisuus ja turvapaikanhaku Suomessa. *Sukupuolentutkimus* 28 (4), 7–18.
- Kaittä, Anniina (2017) Parisuhdeväkivaltaa kokeneet naiset avun hakijoina. Teoksessa Johanna Niemi, Heini Kainulainen & Päivi Honkatukia (toim.) *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Tampere: Vastapaino, 89–102.
- Keskinen, Suvi (2017) Erojen näkökulma yllärajaisiin muuttoliikkeisiin ja sukupuolistuneeseen väkivaltaan. Teoksessa Johanna Niemi, Heini Kainulainen & Päivi Honkatukia (toim.) *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Tampere: Vastapaino, 269–286.
- Keskinen, Suvi, Näre, Lena & Tuori, Salla (2015) Valkoisuusnormi, rodullistamisen kritiikki ja sukupuoli. *Sukupuolentutkimus* 28 (4), 2–5.
- Keskinen, Suvi (2009a) 'Honour-related Violence' and Nordic Nation-building. Teoksessa Suvi Keskinen, Salla Tuori, Sari Irni & Diana Mulinari (toim.) *Complying with Colonialism. Gender, Race and Ethnicity in the Nordic Region*. Farnham: Ashgate, 257–272.
- Keskinen, Suvi (2009b) 'Me' ja 'muut'? Kunniaan liittyvä väkivalta median ku-

- vauksissa. Teoksessa Tanja Tauro & Marjo van Dijken (toim.) *Kunnia konfliktina. Näkökulmia ilmiön tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn*. Amoral-hankkeen loppujulkaisu. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri, 1629.
- Kohtaaminen ja dialogi kunniakulttuuri- ja kunniaväkivaltatyössä (2016). Didar-hankkeen kirja. https://didar-fi-bin.directo.fi/@Bin/b34cffbf34ce2a0cb85f0d692588ee25/1488278954/application/pdf/200141/DIDAR_kirja_pdf_versio.pdf, luettu 28.2.2017
- Kotanen, Riikka (2013) *Näkymättömästä näkökulmaksi. Parisuhdeväkivallan ja oikeudellisen sääntelyn muutos Suomessa*. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2013:5. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kyllönen-Saarnio, Eija & Nurmi, Reet (2005) *Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta: Opas sosiaali- ja terveysalan auttamistyöhön*. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaia 2005:15. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Laasala, Irina (2016) *Kunniaväkivalta poliisin näkökulmasta*. Teoksessa *Kohtaaminen ja dialogi kunniakulttuuri- ja kunniaväkivaltatyössä* (2016). Didar-hankkeen kirja. https://didar-fi-bin.directo.fi/@Bin/b34cffbf34ce2a0cb85f0d692588ee25/1488278954/application/pdf/200141/DIDAR_kirja_pdf_versio.pdf Luettu 28.2.2017, 81–82.
- Madsen, Stephanie (2008) *Parents' Management of Adolescents' Romantic Relationships Through Dating Rules: Gender Variations and Correlates of Relationship Qualities*. *Journal of Youth and Adolescence* 37 (9), 1044–1058. <https://doi.org/10.1007/s10964-008-9313-8>
- Maira, Sunaina (2009) *Missing. Youth, Citizenship, and Empire after 9/11*. Durham: Duke University Press. <https://doi.org/10.1215/9780822392385>
- Manier, Marion (2011) *How Violence Against Women is Addressed in Social and Public Action for 'Women in Immigrant Communities': Mixed Standards and a Logic of Suspicion*. Teoksessa Ravi K. Thiara, Stephanie A. Condon & Monika Schröttle (toim.) *Violence Against Women and Ethnicity: Commonalities and Differences across Europe*. Opladen: Barbara Budrich Publishers, 306–318.
- Niemi, Johanna & Kainulainen, Heini & Honkatukia, Päivi (2017) *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Tampere: Vastapaino.
- Peltola, Marja & Keskinen, Suvi & Honkasalo, Veronika & Honkatukia, Päivi (2016) *Negotiations on (hetero)sexuality and romantic relationships – view of young people and parents in multiethnic contexts*. *Journal of Youth Studies* 20 (5), 533–548. <https://doi.org/10.1080/13676261.2016.1241870>
- Phoenix, Ann & Pattynama, Pamela (2006) *Special Issue on Intersectionality*. *European Journal of Women's Studies* 13 (3). <https://doi.org/10.1177/1350506806065751>
- Reyes, Pauliina de los (2003) *Patriarkala enklaver eller ingenmansland? Våld, hot och kontroll mot unga kvinnor i Sverige*. Integrationsverkets skriftserie. Norrköping: Integrationsverket.
- Ronkainen, Suvi (2017) *Mitä väkivalta on? Erontekojen tärkeydestä, yhteyksien näkemisestä*. Teoksessa Johanna Niemi, Heini Kainulainen & Päivi Honkatukia (toim.) *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Tampere: Vastapaino, 19–35.
- Ruuskanen, Minna (2005) *Hätävarjelu ja perheväkivalta. Rikosoikeudellinen ja diskurssianalyttinen tutkimus*. Helsinki: Suomalainen lakimiesyhdistys.
- Rajas, Jarmila (2015) *Rodullistamisen perinteet. Rotuhygieeninen äitiys, maahanmuuttajien kotouttaminen ja kelpoisuus*. *Sukupuolentutkimus* 28 (4), 46–58.
- Saarikoski, Helena (2001) *Mistä on huonot tytöt tehty?* Helsinki: Tammi.
- Seikkula, Minna (2015) *Rodullistavien rajanvetojen kyseenalaistaminen rasismin kohteeksi joutuvien blogiteksteissä*. *Sukupuolentutkimus* 28 (4), 20–31.
- Tervonen, Miika & Enache, Anca (2017) *Coping With Everyday Bordering: Roma Migrants and Gatekeepers in Helsinki*. *Ethnic and Racial Studies* 40 (7), 1114–1131. <https://doi.org/10.1080/01419870.2017.1267378>
- Vesterberg, Viktor (2016) *Exploring Misery Discourses: Problematized Roma in Labour Market Projects*. *European Journal on the Education and Learning Adults*

- 7 (1), 25–40. <https://doi.org/10.3384/rela.2000-7426.rela9071>
- Unicef (2015) YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ulkopuolella enää yksi maa – Yhdysvallat. <https://docs.google.com/document/d/1I1tjBngeR5bndZZaRTi-M0ITAPSDf1gVdj9UdfAgno/edit>, luettu 8.2.2017.
- Vanhanen, Sari (2018) Uusia käytäntöjä rakentamassa? Poliisi yhteistyön tekijänä kotouttavassa työssä. *Työelämän tutkimus* 16 (1), 49–62.
- Wacquant, Loïc (2009) *Punishing the Poor*. Durham: Duke University Press. <https://doi.org/10.1215/9780822392255>
- Wilson, Amrit & Roy, Sumanta (2011) In the Name of ‘Rights’ - BAME Women, Terrorism and Violence Against Women. Teoksessa Ravi K. Thiara, Stephanie A. Condon & Monika Schröttle, Monika (toim.) *Violence Against Women and Ethnicity: Commonalities and Differences across Europe*. Opladen: Barbara Budrich Publishers, 291–305.
- VSK (2016) Valtakunnan syyttäjän yleinen ohje VSK:2016:5 Esitutinnan rajoittaminen. <http://www.vksv.oikeus.fi/fi/index/julkaisutjaohjeet/valtakunnan-syyttajanyleisetohjeet/esitutkinta/vk-s20165esitutkinnanrajoittaminen.html> luettu 17.3.2017.